

13.1b Omyly pápežov a ich vplyv na učenie Cirkvi o neomylnosti pápežov – 2. časť

written by doc. Štefan Paločko | 5. novembra 2020

[doc. ThDr. Štefan Paločko, PhD.](#)

Súhrn: Azda za najväčší dôvod spochybňovania neomylnosti pápežského úradu sa v nekatolíckych kruhoch považuje prípad údajného omylu pápeža Honorio z siedmeho storočia. Podobne s možnosťou omylnosti pápeža pôvodne rátať aj Kostnický koncil, ktorý bol zvolaný s úmyslom, že krízu trojpápežstva, ktorá sa objavila v 15. storočí, môže vyriešiť len všeobecný koncil, ktorý si nárokuje jurisdikčnú právomoc aj nad pápežom. O týchto historických okolnostiach ako aj o ich vyriešení pojednáva nasledujúca druhá časť tejto štúdie.

Kľúčové slová: Honorios. Neomylnosť pápeža. Kostnický koncil.

1.1 Prípad pápeža Honória

Ako príklad pápežskej omylnosti pravoslávni kresťania uvádzajú pápeža Honorio († 638). Carihradský patriarcha Sergios († 638), ktorý sa pokúšal prilákať monofyzitov do jednoty s pravovernými kresťanmi, ponúkol im učenie zvané monothelitizmus, ktoré znamenalo, že Kristus má len jednu vôľu. Podľa Sergia totiž ak by mal Kristus dve vôle, božskú a ľudskú, nevyhnutne by sa tieto vôle museli dostať do vzájomného rozporu.^[1]

Aby Sergios získal schválenie tejto svojej náuky, obrátil sa listom na pápeža Honorio. Ten Sergiovi odpísal tieto slová:

„Vyznávame jednu vôľu nášho Pána Ježiša Krista, lebo je jasné, že božstvo prijalo našu prirodzenosť, ale nie vinu. Teda tú (prirodzenosť), ktorá bola stvorená pred hriechom, a nie tú, ktorá bola hriechom pokrivená. (...) V jeho údoch nebol žiadny iný zákon ani chcenie protiviace sa v Spasiteľovi. (...) O tom, že Pán Ježiš Kristus, Syn i Slovo Božie, prostredníctvom ktorého sa všetko stalo, koná ako jeden v božstve aj v človečenstve, Sväté písmo dosvedčuje s celou jasnosťou.“[\[2\]](#)

Sergios tieto pápežove slová pokladal za potvrdenie svojho učenia o tom, že Kristus mal len jednu vôľu. No Honoriov nástupca pápež Ján IV. († 642) vo svojom liste Dominus dixit upozornil na povrchný a tendenčný výklad Honoriovho vyjadrenia a poukázal na to, že tento pápež vôbec nemal na mysli schválenie Sergiovej herézy. V jeho liste sa uvádza:

„Vyznávame jednu vôľu v jeho (Kristovom) človečenstve a nehľásame dve odporujúce, totiž mysle a tela. Tak teda možno poznať, že náš predchodca Honorius napísal pýtajúcemu sa patriarchovi Sergiovi, keďže v našom Spasiteľovi nie sú dve navzájom odporujúce vôle, lebo neprijal žiadne následky z priestupku prvého človeka (...) Spomínaný predchodca hovoril o tajomstve Kristovho vtelenia, že nebola uňho ako v nás hriešnikoch odporujúca si žiadostivosť ducha a tela; čo však niektorí prevracajúc podľa vlastného zmyslu, podozrievali ho, že učil jednu vôľu jeho božstva a človečenstva, čo vyložene odporuje pravde“ (DS 496-498).

K tomuto vysvetleniu treba hádam ešte dodať, že Honoriovo vyjadrenie, že „Pán Ježiš Kristus (...) koná ako jeden v božstve aj v človečenstve“, nehovorí o jednej „božskoľudskej“ vôli, ale o jednom subjekte činnosti v Kristovi, teda o jednej konajúcej osobe, čo je namierené proti nestoriánskemu bludu.

V tejto súvislosti je dôležité tiež svedectvo Maxima Vyznávača, ktorý bol priamym účastníkom sporu s patriarchom Sergiom o dve vôle v Kristovi, za čo napokon bola aj umučený. Tento Maxim sa zastával Honoriovej pravovernosti

a potvrdzoval, že zo Sergiovho vyjadrenia mu nebolo jasné, čo presne tento patriarcha učí, a preto sa vyjadroval k niečomu inému.[\[3\]](#)

Pápež Honorius teda v žiadnom prípade nemal na mysli potvrdiť Sergiov blud, ale Sergios a jeho prívrženci, ako hovorí pápež Ján IV., prevrátili jeho vyjadrenie podľa vlastného zmyslu. Pravoslávni kresťania však naďalej považujú Honoriov prípad za typický dôkaz pápežskej omylnosti, a to na základe faktu, že Tretí konštantinopolský koncil napokon predsa len uznal tohto pápeža za bludára,[\[4\]](#) čo napokon, ako aj všetky dokumenty tohto koncilu, pápež Lev II. († 683) schválil.[\[5\]](#) Z uvedeného totiž podľa kritikov pápežskej neomylnosti vyplýva, že ak obhájime Honoriovu neomylnosť, nevyhnutne tým z omylu obviníme Leva II. Výsledkom tak je, že buď sa pomýlil Honorius, alebo Lev II. Obe možnosti však vyvracajú učenie o pápežskej neomylnosti.

Tu však treba poukázať na to, že problémom ani tak nie je Honoriovo vyjadrenie (ako sme to už vyššie ukázali). Nie len že jeho vyjadrenie, ak je správne pochopené, nebolo v rozpore s učením Cirkvi, ale teoreticky aj keby v rozpore bolo, samotný list, ktorý pápež niekomu adresuje, nie je vyhlásením dogmy „ex cathedra“ s úmyslom definitívne zaviazať k v viere celú Cirkev. Skutočným problémom však je schválenie Honoriovoho zavrhnutia pápežom Levom II. A to si vyžaduje v súvislosti s učením o neomylnosti pápeža bližšie vysvetlenie. Bohužiaľ, práve o tomto pápežovi musíme prehlásiť, že pri schvaľovaní dokumentov Tretieho konštantinopolského koncilu bol nedôsledný a platia o ňom slová jeho predchodcu Jána IV., podľa ktorých prevrátil zmysel Honoriových slov, a tak ho podozrieval z bludu. Lev II. sa teda nepochybné dopustil vážnej chyby, keď dovolil označiť Honoriova za bludára. I keď niektorí autori uvádzajú, že Lev II. ohľadom Honoriovoho odsúdenia urobil poznámky, ktorými „otupil ostrie rozsudku“,[\[6\]](#) čo by bolo možné interpretovať aj v tom zmysle, že pápež nemal v úmysle stotožniť sa s Honoriovým odsúdením, faktom zostáva, že

k tomuto schváleniu koncilových dokumentov pápežom Levom II, ktoré obsahovali odsúdenie pápeža Honorio. Skutočne došlo.

Zároveň však treba pripomenúť, že táto chyba sa netýkala oblasti viery a morálky. Odsúdiť niekoho ako bludára, je otázkou cirkevnej disciplíny, a v tejto oblasti si pápeži nerobia nárok na neomylnosť. Čo sa týka oblasti viery, teda toho, čo je vlastne pravá Kristova náuka, tu možno vidieť ako Honoriovu bezúhonnosť, tak aj bezúhonnosť Leva II., ktorý schválil pravú náuku Tretieho konštantinopolského koncilu o dvoch Kristových vôľach.

1.2 Pokus o realizáciu konciliárnej teórie na Kostnickom koncile

Posledným kontroverzným bodom v otázke pápežskej neomylnosti je vyjadrenie Kostnického koncilu, ktoré je zachytené v dekréte Haec sancta zo 6. apríla 1415:

„(Koncil) prehlasuje, že je legitímne zhromaždený v Duchu Svätom, tvorí všeobecný koncil, reprezentuje bojujúcu katolícku Cirkev a má moc bezprostredne od Krista. Každý, bez ohľadu na postavenie alebo hodnosť, vrátane pápežskej, je povinný poslúchať ho vo veciach viery, prekonania uvedenej schizmy, ako aj všeobecnej reformy Božej Cirkvi v hlave a údoch.“ [\[7\]](#)

Z tohto vyhlásenia sa zdá, že všeobecný koncil má schopnosť rozoznávať, čo je pravdivá viera, a táto schopnosť je spoľahlivejšia ako pápežova, preto je aj pápež povinný poslúchať koncil vo veciach viery.

Aby sme mohli správne interpretovať toto vyjadrenie koncilu, musíme si najprv uvedomiť, že v katolíckej Cirkvi sa vždy považoval za všeobecný koncil taký, ktorý schválil pápež. Bez takéhoto schválenia nemožno považovať koncil za všeobecný, [\[8\]](#) aj keby on sám sa za taký považoval. Bol teda Kostnický koncil

schválený pápežom?

V prvom rade treba spomenúť okolnosti, za ktorých sa Kostnický koncil konal. Keďže bol čas veľkej západnej schizmy, v katolíckej Cirkvi boli naraz traja biskupi, ktorí o sebe tvrdili, že sú právoplatnými pápežmi. Koncil sa zišiel predovšetkým preto, aby túto schizmu urovnal. Dôležitým momentom je však to, že legitímny pápež Gregor XII. († 1417) tento koncil nezvolal. Keď však videl, že sa rysuje možnosť vyriešiť problém schizmy, 4. júla 1415 poslal snemu bulu, v ktorej vyhlásil, že snem bol zvolaný nelegitímne, čo znamená, že doteraz ho nepovažuje za všeobecný, ale on, ako právoplatný pápež, ho teraz legitímne zvoláva, a preto od 4. júla 1415 sa otvára v Kostnici skutočný všeobecný koncil. Zároveň v záujme urovnania schizmy Gregor XII. dobrovoľne odstúpil z pozície pápeža.[\[9\]](#) Keď teda koncil vyhlásil dekrét Haec sancta, ešte nebol prijatý a schválený pápežom ako všeobecný koncil. Podobne sa o zasadaniach koncilu pred jeho oficiálnym zvolaním prostredníctvom Gregora XII. vyjadril aj pápež Eugen IV. v bule Etsi non dubitemus z 21. apríla 1441.[\[10\]](#)

Existuje ešte možnosť, že by zasadania, ktoré pôvodne neboli mienené ako všeobecný koncil, boli dodatočne pápežom uznané a schválené. Podobne to bolo na Prvom konštantinopolskom koncile, ktorý bol až omnoho neskôr oficiálne uznaný pápežom za všeobecný, hoci ho pápež nezvolával, ani nebol na ňom prítomný.[\[11\]](#) Je tu teda možnosť, že pápež Martin V., ktorého Kostnický koncil zvolil za jediného právoplatného pápeža, napokon schválil všetky zasadania koncilu. Či to však tak je, o tom sa správy historikov rozchádzajú.[\[12\]](#)

Aj keby sme však prijali teoretickú možnosť, podľa ktorej Martin V. schválil dekrét Haec sancta, treba si všimnúť, že tento dekrét nedokáže postaviť koncil nad pápeža. Dekrét totiž vyhlasuje, že koncil je všeobecný, a preto má moc priamo od Boha a ako taký môže definovať pravú vieru, ktorej sa musí podriaďovať aj pápež. Je nepochybné, že pápež sa musí podriaďovať

pravej viere. Veď napokon, pápež musí uznávať a poslúchať aj všetky dogmy, ktoré vyhlásili jeho predchodcovia. Ak pravú vieru správne definuje koncil, pápež túto definíciu prijímať musí. Dôležité však je, že to musí byť koncil, ktorý má moc od Boha, teda musí to byť všeobecný koncil. To však, či sa jedná o všeobecný koncil, dokáže rozoznať len pápež tým, že ho ako taký schváli. Možno teda uzavrieť, že ak pápež rozozná svojim schválením koncil ako všeobecný, znamená to, že koncil má moc od Boha a je schopný vyhlasovať pravoverné dogmy, ktoré musí prijať aj pápež. Ak však pápež posúdi, že koncil všeobecný nie je a neschváli ho, koncil si môže len neoprávnene nárokovať svoju autoritu a je zrejmé, že pápež ani žiadny kresťan takýmto koncilom viazaný nie je. V konečnom dôsledku je to teda vždy a len pápež, na ktorého sa možno v oblasti viery a morálky spoľahnúť s absolútnou a neomylnou istotou.

Článok bol publikovaný v: *Omyly pápežov a ich vplyv na učenie Cirkvi o neomylnosti pápežov (II) 2 [elektronický dokument], Collectanea lectionum theologiarum XII [elektronický dokument] : : 3, Užhorod : Patent, 2020, s. 66-74, ISBN: 978-617-589-200-8.*

Zoznam bibliografických odkazov

ALEŠ, P., 1996. *Kresťanská cirkev v období všeobecných snemov, Cirkevné dejiny II.* Prešov: Pravoslávna bohoslovecká fakulta UPJŠ v Prešove.

Anonym, 2007. *Na czym polegał błąd papieża Honoriusza.* [online]. [cit. 2007-01-15]. Dostupné z: <http://www.mateusz.pl/wdrodze/nr318/318-15-js.htm>

BARON, A. – PIETRAS, H., 2003. *Dokumenty soborów powszechnych, tom III.* Kraków: Wydawnictwo WAM, Księża Jezuici.

DOKUMENTY PRVÝCH DVOCH EKUMENICKÝCH SNEMOV, 1999. Prešov: Náboženské vydavateľstvo Petra.

FRANZEN, A., 1992. *Malé církevní dějiny,* Praha: Zvon.

HAEC SANCTA, dekrét Kostnického koncilu 2, 2003. In: BARON, A. a PIETRAS, H., *Dokumenty soborów powszechnych, tom III*, Kraków: Wydawnictwo WAM, Księża Jezuici.

LUMEN GENTIUM, vieroučná konštitúcia Druhého vatikánskeho koncilu 22, 1968. In: Polčín, S., *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu I.*, Rím: Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda.

POSPÍŠIL, C.V., 2006. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. Kostelní Vydří:Krystal OP, Karmelitánské nakladatelství.

SALIJ, J., 2007. *Na czym polegał błąd papieża Honoriusza*. [online]. [2007-01-15]. Dostupné z: <http://www.mateusz.pl/wdrodze/nr318/318-15-js.htm>

Sobor w Konstancji, 45. zasadanie č. 3., 2003. In: BARON, A. a PIETRAS, H., *Dokumenty soborów powszechnych, tom III*, Kraków : Wydawnictwo WAM, Księża Jezuici.

ŠPIRKO, J., 1943. *Cirkevné dejiny I*. Turčiansky Svätý Martin: Neografia, úč. spol.

ŠPIRKO, J., 1943. *Cirkevné dejiny II*. Turčianský Svätý Martin: Neografia, úč. spol.

ŠPIRKO, J., 1943. *Cirkevné dejiny III*. Turčianský Svätý Martin: Neografia, úč. spol.

[1] POSPÍŠIL, C.V., 2006. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. Kostelní Vydří:Krystal OP, Karmelitánské nakladatelství, s. 166.

[2] Anonym, 2007. *Na czym polegał błąd papieża Honoriusza*. [online]. [cit. 2007-01-15]. Dostupné z: <http://www.mateusz.pl/wdrodze/nr318/318-15-js.htm>

[3] SALIJ, J., 2007. *Na czym polegał błąd papieża Honoriusza*.

[online]. [2007-01-15]. Dostupné z: <http://www.mateusz.pl/wdrodze/nr318/318-15-js.htm>

[4] ALEŠ, P., 1996. *Kresťanská cirkev v období všeobecných snemov, Cirkevné dejiny II.* Prešov: Pravoslávna bohoslovecká fakulta UPJŠ v Prešove, s. 169.

[5] POSPÍŠIL, C.V., 2006. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasiteľ.* Kostelní Vydří: Krystal OP, Karmelitánské nakladatelství, s. 171.

[6] ŠPIRKO, J., 1943. *Cirkevné dejiny I.* Turčiansky Svätý Martin: Neografia, úč. Spol., s. 134.

[7] HAEC SANCTA, dekrét Kostnického koncilu 2, 2003. In: BARON, A. a PIETRAS, H., *Dokumenty soborów powszechnych, tom III,* Kraków: Wydawnictwo WAM, Księża Jezuici, s. 48.

[8] LUMEN GENTIUM, vieroučná konštitúcia Druhého vatikánskeho koncilu 22, 1968. In: Polčín, S., *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu I.,* Rím: Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda.

[9] ŠPIRKO, J., 1943. *Cirkevné dejiny II.* Turčiansky Svätý Martin: Neografia, úč. spol., s. 30.

[10] BARON, A. – PIETRAS, H., 2003. *Dokumenty soborów powszechnych, tom III.* Kraków: Wydawnictwo WAM, Księża Jezuici, s. 48.

[11] Oficiálne ho uznal až pápež Gregor I. († 604), hoci koncil sa konal už v roku 381. Porov. DOKUMENTY PRVÝCH DVOCH EKUMENICKÝCH SNEMOV, 1999. Prešov: Náboženské vydavateľstvo Petra, s. 29.

[12] A. Franzen tvrdí, že Martin V. neuznal tie výroky koncilu, ktoré učia nadradenosť koncilu nad pápežom. Porov. FRANZEN, A., 1992. *Malé církevní dějiny,* Praha: Zvon, s. 173. Podľa Špirka Martin V. okrem posledných troch zasadaní nepotvrdil zasadania predošlých zasadaní ani ako celok, ani

ich časti. Posledné tri možno považovať za schválené z toho dôvodu, že im sám Martin V. predsedal. Porov. ŠPIRKO, J., 1943. *Cirkevné dejiny III*. Turčianský Svätý Martin: Neografia, úč. spol., s. 31. Zaujímavá je správa z posledného 45. zasadania Kostnického koncilu, kde sa tvrdí, že pápež riekol, „že všetko, čo bolo na všeobecnom koncile vymedzené, prijaté a vyhlásené vo veciach viery, treba uznať a neporušene zachovávať, a nikdy žiadnym spôsobom sa tomu neprotiviť. Tak teda uznáva a potvrdzuje aj to, čo bolo vykonané konciliárnym, a nie iným spôsobom.“ – Sobor w Konstancji, 45. zasadanie č. 3., 2003. In: BARON, A. a PIETRAS, H., *Dokumenty soborów powszechnych, tom III*, Kraków : Wydawnictwo WAM, Księża Jezuitów, s. 264. Či sa toto schválenie týkało všetkých zasadání snemu, alebo len tých, ktoré sa odohrali po oficiálnom zvolaní koncilu Gregorom XII., zostáva otvorenou otázkou. Podľa buly Eugena IV. *Etsi non dubitemus* sa zrejme treba prikloniť práve k tej druhej možnosti. Konkrétny dokument, ktorým by Martin V. oficiálne schválil závery koncilu, však zrejme neexistuje.